

Recenzja pracy zbiorowej pod redakcją Alojzego Zalewskiego *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*

Andrzej Piotr Wiatrak

Nowe warunki działania samorządów terytorialnych w Polsce łączą się także z nowym podejściem do zarządzania tymi jednostkami, co obserwuje się w reformach sektora publicznego i sposobach jego funkcjonowania. Biorąc pod uwagę ważkość i aktualność tematyki, autorzy pracy *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym* podjęli badania, których „celem jest ocena możliwości i racjonalności wykorzystania nowego zarządzania publicznego w polskim samorządzie terytorialnym do zwiększenia efektywności i skuteczności jego funkcjonowania oraz poprawy jakości świadczonych przez niego usług” (s. 7).

W rozdziale pierwszym pt.: „*Reformy sektora publicznego w duchu nowego zarządzania publicznego*” Alojzy Zalewski przedstawia uwarunkowania i charakterystykę reform sektora publicznego, a na tym tle charakteryzuje nowe zarządzanie publiczne (NPM), instrumenty tego zarządzania oraz zmiany w najważniejszych jego obszarach (tj. dotyczących zarządzania strategicznego, operacyjnego, zarządzania personelem i finansami). Ponadto M. Goleń przedstawia zagadnienia informatyzacji zarządzania organizacjami publicznymi. Rozdział ten kończy omówienie możliwości wykorzystania NPM w samorządzie terytorialnym w Polsce. Rozdział ten jest poprawnie i starannie opracowany, porządkuje wiedzę z zakresu zarządzania publicznego i jej wykorzystania przez samorządy terytorialne w różnych krajach. Analizując treść rozdziału i książki, można przyjąć, że jest on wprowadzeniem do następnych rozdziałów

Rozdział drugi – napisany przez Marka Ziółkowskiego – pt. „*Zarządzanie strategiczne w polskim samorządzie terytorialnym*” zawiera rozważania przygotowania strategii rozwojowych na szczeblu lokalnym i regionalnym, biorąc pod uwagę konkurencyjność jednostek samorządu terytorialnego, które są oparte na koncepcji rozwoju zrównoważonego. Jednocześnie ukazane są instrumenty zarządzania strategicznego, które są możliwe do zastosowania w jednostkach samorządu terytorialnego oraz ocena ich wykorzystania w warunkach Polski. Autor wskazuje też pożądane kierunki w tym zakresie. Omawiając poszczególne zagadnienia Ziółkowski określa wagę dobrego zarządzania jednostkami terytorialnymi oraz wskazuje na potrzebę trakto-

wania gmin i regionów jako przedsiębiorczych organizacji, których zadaniem jest zaspakajanie potrzeb społecznych poprzez świadczenie usług powszechnie dostępnych i zgodnych ze społecznym zapotrzebowaniem. W związku z tym ważną rolę odgrywa proces komunikowania się i uspołecznienia procesu zarządzania na szczeblu lokalnym i regionalnym (s. 49–50). Rozdział ten, podobnie jak poprzedni, jest dobrze opracowany, w sposób przejrzysty opisano w nim istotę omawianych strategii.

W rozdziale trzecim pt.: „*Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego*” Czesława Rudzka-Lorentz i Jacek Sierak zajmują się miejscem i rolą finansów publicznych z punktu widzenia zarządzania tym jednostkami oraz racjonalizowania gospodarki budżetowej i wydatków inwestycyjnych. Rozważania te mają charakter całościowy, obejmują tematykę od dochodów do wydatków, od zadań do ich finansowania i racjonalizowania, od analizy wskaźnikowej do cyklu realizacji programów inwestycyjnych oraz w zależności od uwarunkowań systemowych (zwłaszcza prawnych). Autorzy omawiają także rozważania w tym zakresie w innych krajach europejskich. Rozdział kompleksowo opracowany, dobrze ukazuje omawiane zagadnienia.

Rozdział czwarty pt.: „*Gospodarka i polityka mieszkaniowa w gminach*” – napisany przez Marka Majchrzaka – ukazuje najważniejsze problemy gospodarki i polityki mieszkaniowej w skali lokalnej, poczynając od modeli zaspakajania potrzeb mieszkaniowych i zadań w zakresie gospodarki mieszkaniowej, poprzez prywatyzację mienia komunalnego i jej ocenę oraz politykę czynszową, a kończąc na zarządzaniu komunalnymi zasobami mieszkaniowymi. Jednocześnie dokonano analizy porównawczej gospodarki mieszkaniowej w Polsce i wybranych krajach oraz zakresu lokalnej polityki mieszkaniowej realizowanej przez samorządy i stosowanych instrumentów. Na tym tle autor ukazał katalog ważniejszych problemów i propozycji ich rozwiązania. Rozdział ten również oceniam pozytywnie, zwłaszcza kompleksowe i systemowe ujęcie analizowanych zagadnień, a jednocześnie szczegółowe ich ukazanie

W kolejnym rozdziale pt. „*Problemy zarządzania gospodarką komunalną*” – Marta Sadowy i Zbigniew Grzymała przedstawiają podstawowe problemy w tym obszarze, a następnie określają możliwe sposoby rozwiązań i zmian w zakresie przekształceń organizacyjno-prawnych usług komunalnych i ich restrukturyzacji z punktu widzenia ich racjonalizowania i nowego zarządzania publicznego. Rozdział ten dobrze naświetla zagadnienia zarządzania gospodarką komunalną, a jednocześnie pozwala poznać uwarunkowania funkcjonowania tej gospodarki i jej zorganizowania. Autorzy wykazali się znajomością tematu oraz przystępnością prezentacji kolejnych zagadnień.

W ostatnim szóstym rozdziale pt.: „*Usługi społeczne w jednostkach samorządu terytorialnego*” Hanna Sochacka-Krysiak i Renata Małkowska analizują usługi społeczne, ich zakres, organizację i sposób finansowania w Polsce i za granicą. Badane zjawiska ukazano z punktu widzenia ich racjonalizowania i propozycji do samorządów w tym zakresie. Jednocześnie opisane zostały

także wydatki na usługi społeczne w skali kraju, województw, powiatów i gmin. Rozdział ten także pozwala poznać w sposób systemowy omawiane problemy i uwarunkowania sprawnego gospodarowania w tym zakresie.

Recenzowana książka przybliży zagadnienia nowego zarządzania publicznego na przykładzie jednostek samorządu terytorialnego, opisując je z różnych punktów widzenia i zakresów. Zwrócić tutaj należy uwagę z jednej strony na systemowe ujęcie omawianych zagadnień i powiązania uwarunkowań funkcjonowania poszczególnych obszarów zarządzania, a z drugiej strony na ekonomizację poszczególnych podejść i spojrzenie na omawiane zjawiska z punktu widzenia racjonalności. Przyglądając się treści pracy, należy zaznaczyć, że przynosi ona bogaty ładunek wiedzy z zakresu zarządzania jednostkami terytorialnymi, ale jednocześnie zawiera opis praktyki oraz analizę danych statystyki masowej i wyników własnych badań. W rezultacie otrzymaliśmy szczegółową analizę omawianych zagadnień, co lepiej pozwala poznać ich uwarunkowania. Biorąc to wszystko pod uwagę, należy pozytywnie ocenić wydanie tej książki i wskazać na możliwości jej wykorzystania zarówno w nauce i w badaniach, jak i w praktyce samorządów terytorialnych. Książka ta może być także wykorzystana w dydaktyce.

Pozytywna ocena pracy nie oznacza, że recenzujący nie ma żadnych uwag do jej treści i sposobu przedstawienia. Po pierwsze występują powtórzenia w różnych rozdziałach (pisali różni autorzy), ale nie ma do nich odwołania. Nie ma pełnego powiązania rozdziału wprowadzającego z następnymi ani też dostatecznego odwołania do niego. Po drugie dwie warstwy analizy: teoretyczna i empiryczna, a jednocześnie przejście od problematyki polskiej do zagranicznej utrudnia pełne przyswojenie treści. Ponadto różny jest poziom szczegółowości tej analizy. Po trzecie w zbyt małym stopniu, moim zdaniem, omówione zostały zagadnienia partnerstwa publiczno-prywatnego, zwłaszcza jeśli w poszczególnych rozdziałach podkreśla się znaczenie racjonalizowania wydatków ponoszonych przez samorządy terytorialne. I wreszcie po czwarte zakończenie pracy jest niewystarczające z punktu widzenia podsumowania omawianych zagadnień oraz ich wyeksponowania w kontekście zmian i racjonalizowania.

Przedstawione uwagi nie pomniejszają wartości i przydatności pracy, a jedynie wskazują na możliwość jej udoskonalenia i wzbogacania w dalszych badaniach prowadzonych przez autorów recenzowanej książki, do której lektury zapraszam.

Zalewski, A. (red.) 2005. *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.